

DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE

SZEMLÉJE

SZOMBAT

Szociális munka a felekezeti életben

Alvó nénikék — Egy snorer pa-
naszos levele — Mezőfi Vil-
mos propaganda-füzete — Jó-
zsef Attila halála — Klár Zoltán:
Börtönnapló — Séta a kere-
pesi temetőben — Zsidó állás-
halmazok — Szines riportok

X. évfolyam, 25. sz.

1937. december 15

A címlap BERÉNY RÓBERT rajza

Fényes Mór: IFJAINKKAL ÉS VÉNEINKKEL

Ezen a címen adja át Fényes Mór a zsidó közönségnek ujonnan szerkesztett imakönyvét. Modern embernek mindig nehéz feladat lesz évezredek imakönyvünket teljes szövegében a mai kor egyénileg beállított gondolkodásával elfogadtatni. A zsidó imádságos könyv mai strukturájában kimutathatóan közel kétezeröt száz esztendő, de zsidó hagyományos hit szerint már Ábrahám, Izsák és Jákob óta ezzel a szöveggel imádkozunk. Stílus, kifejezés mód és metafora a régi, sokszor még történetileg sem meghatározható törzskörnyezetből való és amellet a zsidó imakönyv vallási katekizmus is volt, amely a legfontosabb tantételeket, a népszerűsítésre kívánczó zsidó mondásokat és példázatokat is tartalmazta. A mai kor mindezeket nem imagyűjteménybe szereti elraktározni. Hozzájárul, hogy a zsidó történetben az egyén boldogulása annyira összefüggött szellemi és politikai szabadságával, hogy a zsidó ember imádságában az egyéni érdek — a lelki érdek is — teljesen eltölpül a köz kívánságai mellett. Az ember egyéni érzelmei kevésbé jutnak kifejezésre, mint ahogy mi kívánók. Az imakönyvnek ezt a hézagát legelőször chaszidok látták meg és az imakönyveikben jiddisch betoldások tolmácsolják a lélek egyéni, bensőséges áhítatának istenkeresését. Ugy látszik, Fényest is ez a gondolat vezette.

Fényes érdeme, hogy fordításában és betoldásaiban a chaszid-módszert egyesítette a modernséggel. Fényes is okult azon, hogy a modernizált imakönyveket a haladó zsidóság sem fogadta el. Ami természetes

is. Hagyományok tisztelete, régi megfogalmazások iránti kegyelet, régi szokások megőrzése a vallásosságnak nemcsak megnyilatkozása, hanem tápláló ereje is. Fényes tehát a konzervatív imakönyvet adja, de magyar fordításában olyan szavakkal adja vissza, aminőt az imaszerzők ma használnának, ha most írják meg imádságukat. Itt már az egyén is beszél Istennel. Itt már nem tűnik fel, hogy az áldozatok sorrendjének elrecitálása is helyet talál az istentiszteleti áhítatban. Fényes szép, igazán költői magyar nyelvezetével átalakítja az eredeti megfogalmazást anélkül, hogy a régiség levegőjét elpárologtatná. Az alkalmi imádságokhoz, mint a Kaddis, a sírlátogatás és az örvendetes eseményekhez szerkesztett teochinaszerű fohászai az áhítat csendjének mindig élvezetes olvasmányai lesznek. Liturgiai ismertetései vetekednek a nagy, elismerten jól szerkesztett imakönyvek ismertetéseivel és a templomi tudnivalóikkal. A magyar zsidó irodalom olyan művel gazdagodott, amelyből a modern zsidó vallásos lélek áhítatot és hagyomány-érzékelést fog meríteni.

Dr. Frisch Ármin

*

A könyv kapható Steiner Árminné könyvkereskedésében, Budapest, VI., Király-u. 8.

Mezőfi Vilmos: Irás a zsidókról. Mezőfi Vilmos, két cikluson át volt országgyűlési képviselő, a »Szabad Szó« főszerkesztője, huszezer példányban kinyomatott és ingyen szétküldött egy érdekes könyvecskét. A könyvecske címe »Írás a zsidókról« és célja, hogy a jóhiszemű, jóérzésű, igazságos magyar népet felvilágosítsa a zsidó vallású magyarok ellen szórt vádak hazug voltáról. Mezőfi könyve népies stílusban, népszerű, szívhezszóló hangon írva és kiválóan alkalmas arra, hogy a falusi nép között terjesztett rágalmaikat és mesterségesen szított gyűlöletet ellensúlyozza. A sovén-magyar Mezőfi Vilmos könyvecskéjével komoly szolgálatot tett méltatlanul rágalmazott felekezetünknek.

Az Ahavas Réim chanukaünnepélye a Szent István kórházban meghatározott keretekben zajlott le. Az ünnepi beszédeket dr. Farkas József rabbi, dr. Rosenák Miksa előljáró elnök, Reichenberg Jakab és Vajna József alelnököt tartották. Az ünnepséget dr. Könlg lelkész és Hübsch Alfréd titkár rendezték.

ODEON FILMSZINHÁZ

Rottenbiller-u. 37/b

Telefon: 130 263

December 9-től

Lil Dagover, Willy Fritsch, 2 kisfiu

ANYÁK ÉS FIUK

Harc a gyermekért

Pluhár István magyar konferanszával;

Ezer Isten országa

Tánc, szerelem, izgalom, exotikum

VILÁGHIRADÓ

Folytatólagos előadások kezdete: köznap 1²5, 7, 1²10, vasár- és ünnepnap 1²2, 1²4 1²9, 1²3, 1²10.

Az első előadás mérsékelt helyárakkal.

Jegyelővétel köznap egy órával az előadás megkezdése előtt, vasárnap d. e. 10, ünnepnap d. e. 11-től

VASÁRNAP d. e. 1²11-kor FILMMATINÉ:

Bulla Elma: ÉN VOLTAM!

Olcsó helyárakkal

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Egy ősi szó új jelentése

A Pesti Izraelita Hitközség textilipari szakiskola felállításának tervével foglalkozik. Ez mindenestre alkalmas volna arra, hogy bizonyos számú fiatalembert szerény existenciához segítsen. A hitközség égisze alatt az állásközvetítés, illetve az állásszerzés munkája állandóan több és több eredményt ér el. És szó van továbbá egy régi tervnek megvalósításáról: megalkotni a Kisiparosok Hitelszövetkezetét. Mindezek a célkitűzések, amelyek lényegében véve csak egy részét jelentik a mai szociális követelményeknek, azt mutatják, *hogy a Pesti Izr. Hitközség ténykedése a mai időkben a szociális síkban van.*

Nehéz munka ez! Hisz amit az állam a maga hatalmas anyagi eszközeivel nem tud teljesen megcsinálni, azt óhajtja a Hitközség keresztülvinni, amelynek eszközei pedig oly szerények az államéhoz képest. Erre vonatkozólag hivatkozhatunk arra a bölcs megállapításra, amelyről a Talmud szól: Két *ellentétes* kijelentés foglaltatik a Szentírásban, a szegénységre vonatkozólag. Az egyik azt mondja: „*Ne legyen közötted szegény!*“ A másik szerint azonban: „*Nem fog megszűnni a szegény a te soraidból.*“ Hogy lehet a kettőt összeegyeztetni? A felelet a Talmud szerint: Az első eset megvalósul — „*ha az Isten akaratát teljesítik*“, a másik akkorra vonatkozik, „*amikor az Isten akaratát nem teljesítik*“. A mai nyelvünkön szólva, ez azt jelenti: Ideális állapot az: *hogy ne legyen szegény*; a valóság az: *hogy nem fog megszűnni a szegény*. Így tehát a feladat csak az lehet: minél céltudatosabban, minél buzgóbban törekedni az ideális cél felé.

A Hitközségnek olyan feladata ez, amely a hitközségi feladatokat magában foglaló közismert sémába: „Tóra, Istenszolgálat (Avóda), Jótékonyság“ — nem is fér bele. De valóban nem fér bele? Aki gondolkodik egy kissé a dolgon, annak eszébe jut

dr. Kecskeméti Lipótnak egy nagyon jellemző mondása: Az Istentiszteletet és a munkát a héber ugyanazon szóval jelöli, mindkettő: „Avóda”. Ez azt jelenti, *hogy a becsületes munka: Istentisztelet.*

A mi viszonyaink közepette azt kell mondani: a szociális „Avóda” van olyan fontos, mint a templomépítés és az Istentisztelet. Így tehát a régi mondás így variálódik:

„Három pilléren nyugszik a Hitközség erkölcsi világa: vallásosságon, szociális munkán és jótékonyzáson.

A mai időkben a szociális munka még talán több kétségbeesett embert tud megtartani zsidónak, mint a szép templomi Istentisztelet. És ezért joggal helyezhető az odaadással végzett szociális munka egy színvonalba a vallási és istentiszteleti tevékenységgel.

A cselédparlament nyomában

A hétfői lapok részleteket közölnek a cselédparlamentről. Felvonultak a cselédek és elpanaszolták bajukat. És megmondták a véleményüket a nagyszagos asszonyokról. Bloch bácsi, a Szombat derék futára erre vonatkozólag hozott nekünk egy levelet, amelyet átadtak neki az utcán, mivelhogy feltételezték, hogy intim kapcsolatai vannak a sajtóhoz. A levél is szól nagyszágokról, illetőleg felekezeti nagyszágokról.

A levélíró azt mondja: „Vidékről feljött szegény ember lévén, elővettem az Egyenlőség egyik számát és ott vagy nyolcvan közéleti nagyszág nevét olvastam. Elhatároztam, hogy látogatást teszék náluk, önsegélyezés céljából, köznapiasan kifejezve: snorrolni akartam. Milyen tapasztalataim voltak? Hát kérem, borzasztó! Az egyik helyen nem engedtek be, a másik helyen nem voltak otthon,

a harmadik helyen kidobtak, a negyedik helyen nem adtak semmit. Kétségbe voltam esve: Hát ezek a mi nagyszágaink? Elhatároztam, hogy be is jelentem ezt az illető lap szerkesztőségének. De amikor beléptem a házba, a portásfülke mellől hangzott az erélyes intés: „I. emelet, hátsó lépcső” Elmentem oda. Kiderült, hogy a Chevra segélyosztási helye. Ott kaptam egy pengőt s ez némileg kiengesztelt.”

A továbbiak folyamán a levélíró annak csinál propagandát, hogy a cselédparlament után csinálják meg a snorrerparlamentet, amely követelni fogja, hogy a város több helyen állítsanak elsősegélynyújtási központokat.

Az V. ker. Izr. Nőegylet nov. 24-iki teadélutánja fényesen sikerült. A Bristol hallja és sárga terme zsufolásig megtelt a jótékony-ságukról ismert hölgyekkel. A jövedelem a gyermekek felruházását szolgálja és ezért ez-
uton is köszöni a háziasszonyok fáradozását.

Elkobozták felekezeti izgatás miatt az ungvári Szent Bazil naptárát

Sztojka püspök a kút- mérgező munka ellen

Ungvárról jelentik: Az itteni Szent Bazil rend kiadásában megjelent 1938. évi misszionárius naptárban, melyet orosz és szlovák nyelven terjesztettek, több cikk és „tanulmány” foglalkozik a zsidósággal olyan tónusban, hogy

**a zsidó hitközség interven-
ciójára az államügyészség
szükségesnek tartotta a nap-
tár azonnali elkobzását.**

A cikkeken kívül a zsidóság ellen lázító illusztrációk is tarkították a naptárt. A Szent Bazil rend naptára a többi között a közönséges hamisítványnak minősített „Cion bölcsei jegyzőkönyvé”-ből idéz.

**A naptár szerkesztői gaz-
dasági bojkottra hívják fel
a lakosságot**

a zsidóság ellen, hogy a tönkrement zsidók majd így kénytelenek legyenek Palesztinába vándorolni.

A naptárt különösen Homonna és Varannó környékén terjesztették.

Sztojka Sándor ungvári görög kat. püspök, aki a Szent Bazil rend egyházi felügyeleti hatóságának feje, a naptárral kapcsolatban nyilatkozatot adott, amelyben

**sajnálatát fejezte ki az ő
előzetes cenzurája nélkül
megjelent naptár tartalma
felett**

és a legszigorubb vizsgálat megindítását ígérte. Kijelentette, hogy semmiféle felekezetellenes támadást a püspöksége alá tartozó egyetlen paptól sem fog tűrni.

**Minden zsidó ház
DISZE**

AZ EZÜST

gyertya-tartó

AZ EZÜST

menóra

AZ EZÜST

széder-tál

AZ EZÜST

evőeszköz

AZ EZÜST

a terített asztal büszkesége

Nem olvasom

Delbos francia és Beck lengyel miniszterek fényképét közli egyik esti lap, amikor tárgyalnak. Ha ez a fénykép egy antiszemita lapban jelent volna meg és alatta olvasható volna ez: „Balbosz lebergi és Beck rombach-utcai valutásiberek tanácskoznak valami stiklin” — elhinném, hogy őket ábrázolja a fénykép, mert arcuk annyira — nem árja.

Wertheimer Lajos gyásza. Wertheimer Lajost, az Aggok háza elnökét, a Chevra Kadisa előljáróját, súlyos csapás érte: fia, Wertheimer Imre, hosszú szenvedés után meghalt. A megboldogult jelentős szerepet játszott a fővárosi színházi életben.

Lukács könyvkereskedés és kölcsönkönyvtárban (Nádor-u. 8.) állandóan a legujabb magyar és idegen nyelvű könyvek kaphatók.

Séta a kerepesi-uti temetőben

Ősi szokás ujév és a hosszunap között a temető látogatása. Bármennyire távolodjék is valaki a zsidó vallástól, ilyenkor eleget tesz a kegyeletnek és felkeresi szülei, testvérei és hozzátartozói sírját. Megtelik látogatókkal ilyenkor a régi kerepesi-uti zsidó temető is.

1874-ben nyílt meg ez a temető, mely a tizenkilencedik és huszadik század sok kiválóságának földi maradványait takarja. A megnyitás idejében még kevés zsidó lakott Budapesten, kiknek ez a kis temető elegendő volt, de a főváros fejlődésével és a zsidó lakósság szaporodásával ez a temető is megtelt hamarosan és hosszú évek óta már csak a legritkább esetben temetnek ide. Van itt sok családi sírbolt is, ezek még nem teltek meg, de ezeknek gazdái már legnagyobbbrészt a szomszédos temetőben lesznek eltemetve. A temető maga nagyon szépen gondozott, a legtöbb sír gyönyörű virágokkal van díszítve, imponáló sírköveivel bármely olasz dísztemetővel bátran felveheti a versenyt.

A temető főbejáratánál van a magyar zsidóság legnagyobb büszkeségének: *Vázsonyi Vilmos*nak a sírja. *Vázsonyi* Nagymagyarország igazságügyminisztere, valóságos belső titkos tanácsos és Budapest székesfőváros díszpolgára volt. Ugyancsak itt nyugszik két más magas közjogi méltóság: dr. *Vadász Lipót* igazságügyminiszteri államtitkár és *Horn Ede* kereskedelemügyi min. államtitkár.

Díszsírhelyen, egész elől nyugszik dr. *Heltai Ferenc* Budapest székesfőváros főpolgármestere és a főrendiház tagja. Sem azelőtt, sem azóta zsidó ilyen közjogi állást nem viselt és törvényhatóság élén nem állott. *Heltai Ferenc* hosszú ideig országgyűlési képviselő, előkelő politikus és a delegáció hadügyi albizottságának előadója volt. Zsidó közügyekkel

nem foglalkozott, sőt a zsidósággal nem is törődött, de azért nem hagyta el ősei hitét, bizonyosságot téve, hogy a legmagasabb közigazgatási állás is elérhető s nem szükséges a vallást ezért elhagyni.

A temető főbejárójától jobbra vannak a hitközség kiváló rabbi tagjai eltemetve. Itt nyugszik *Bloch Mózes*, a rabbiszeminárium első elnöke. *Polák Lajos*, a rombach-utcai templom rabbija, *Brill S. L.* a rabbinátus elnöke, *Bacher Simon*, a kiváló zsidó tudós, ki magyar klasszikusokat fordított héber nyelvre, dr. *Kaufmann Dávid*, a rabbiszeminárium tanára, dr. *Kayserling Mauer* pesti rabbi, világhírű zsidó tudós. A hálás Pesti Izr. Hitközség minden rabbinak díszes sírkövet is állított. Dr. *Kohn Sámuel*, ki a Pesti Izr. Hitközségnek több mint ötven éven át rabbija volt és a magyarországi zsidók történetét írta meg, nincs itt eltemetve, hanem Rákoskeresztúron.

A zsidó főrendiházi tagok közül itt nyugszanak dr. *Hirschler Ignác*, a hírneves orvos, egykor a Pesti Izr. Hitközség elnöke, *Báró Ullman Adolf*, a Magyar Általános Hitelbank elnöke, *Báró Hatvany József*, *Báró Hatvany Sándor*, *Báró Wolfner Tivadar*, *Báró Weisz Manfréd*, Magyarország legnagyobb gyáriparosa, *Gavosdai Sváb Sándor*, *Bródy Zsigmond* lapszerkesztő, a *Bródy Adél* kórház megalapítója, dr. *Singer Zsigmond*, a Pester Lloyd szerkesztője. *Ormódy Vilmos*, ki tekintélyes tagja volt a főrendiháznak, a rákoskeresztúri zsidó temetőben nyugszik családi sírboltban.

A legmagasabb birói állások betöltői közül itt fekszenek dr. *Baumgarten Nándor*, egyetemi tanár, közigazgatási bíró, dr. *Baumgarten Károly*, kir. táblai tanácselnök, dr. *Löw Tóbiás*, kir. főügyész, *Löw Lipót* hírneves szegedi rabbi fia, dr. *Baumgarten Izidor*, kir. kuriai tanácselnök,

dr. *Décsey Zsigmond*, kir. kuriai tanácselnök. (Volt egy idő, midőn két zsidó kuriai tanácselnök volt Magyarországon).

A Pesti Izr. Hitközség elnökei közül itt nyugszanak *Neuwelt Ármin*, lovag *Lányi Jakab*, *Wahrmann Mór*, *Kaszab Aladár*, *Kohner Zsigmond*, *Adler Lajos*, dr. *Weinmann Fülöp*. *Wahrmann Mór* családi sírboltban fekszik régen elhunyt nejével együtt. *Wahrmann* gyermekei apjuk halála után elhagyták őseik hitét, majd pedig anyagilag tönkrementek és tragikusan fejezték be életüket. Az egykor nagytekintélyű család azután teljesen kihalt. — Dr. *Léteker Sándor* és *Székelly Ferenc* hitközségi elnökök *Rákoskeresztúron* vannak eltemetve.

A *Chevra Kadisa* elnökei közül itt alusszák örök álmukat *Reusz Károly*, *Winterberg Gyula*, *Ehrlich Mózes* és *Adler Gyula*.

A *Ferenc József* király által bárói rangra emelt családok tagjai közül itt fekszenek *Báró Beck Nándor*, a Magyar Jelzálog Hitelbank elnöke, *Báró Beck Miksa*, a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank elnöke. A híres *Schossberger* család tagjai közül itt fekszenek *Báró Schossberger Zsigmond*, *Báró Schossberger Henrik*, *Báró Schossberger Nándor*, továbbá az ipar, kereskedelem és művészet terén nagy érdemeket szerzett *Kohner* család tagjai közül *Báró Kohner Zsigmond*, *Báró Kohner Adolf*, *Báró Kohner Jenő*, *Báró Kohner Alfréd*.

A *Hatvani-Deutsch* család sírboltjában nyugszik: *Báró Hatvany Péter*, ki halálos ágyán tért vissza ősei hitére, hogy édesatyja mellett pihessen. Családi sírboltja van *Báró Herzog Péternek*, ki megteremtette a magyar és külföldi dohánykereskedelmet.

Az Országos Iroda elnökei közül itt pihennek *Schweiger Márton* és *Mezei Mór*, ki több cikluson át volt a Lipótváros országgyűlési képviselője.

A zsidó emberbarátok egész soro-

MEINIL

kávés

FOGALOM

zata talált e temetőben örök pihenést. A főútvonalon a 16-ik sorban fekszik *Fochs Antal*, a Pesti Izr. Hitközség alapítványi fiárvaház és az Országos Izr. Siketnéma Intézet megalapítója. 1868-ban megjelent a Pesti Izr. Hitközségnél *Fochs Antal* és közölte, hogy egy névtelen jótevő megvásárolta a VII. Holló-utca 4. számú kétemeletes bérházat és azt egy létesítendő izraelita fiárvaház céljaira ajánlja a hitközségnek. A hitközség hálásan fogadta a névtelen jótevő alapítványát és az árvaház vezetésére egy bizottságot alakított, melynek elnökségével *Fochs Antalt* bizta meg. A névtelen jótevő *Fochs* útján évről-évre oly összeget bocsátott a fiárvaház rendelkezésére, hogy az minden más támogatás nélkül fenntarthatta magát. *Fochs Antalnak* 1874-ben bekövetkezett halála után, a felbontott végrendeletből kitűnt, hogy ő maga volt a névtelen jótevő. *Fochs* végrendeletében egész vagyonát a fiárvaházra és egy létesítendő zsidó siketnéma intézetre hagyta azzal, hogy az alapítvány elhunyt szülei *Fochs M. L.* és *neje* alapítványaként szerepeljen. *Fochs Antal* eredetileg a régi váci-uti temetőben volt eltemetve és 1892-ben a hálás izr. fiárvaház hamvait szüleivel együtt a kerepesi temetőbe hozatta át és sírja fölé diszes sírkövet állított. *Fochs Antal* a magyar zsidóság egyik legnagyobb és legönzetlenebb jótevője volt, kinek élte az emberszeretet és a szülők iránti tisz-

telet ragyogó példáját mutatja. *Fochs Antaltól* balra fekszik *Deutsch Jakob*, ki *Fochs* halála után lett az árvaházi bizottság elnöke és ezen intézményt 1874-től 1905-ig vezette. Sirkövén ez áll: „*Deutsch Jakob az árvák atyja*“. A Gondviselés úgy akarta, hogy a

zsidó fiárvaház vezetése mindenkor és ma is nemes szándéku kiváló zsidó emberek kezébe kerüljön, kik ezen árvaházat a magyar zsidóság egyik legszebb intézményévé fejlesztették.

(Folyt. köv.)

Sebestyén Benő

A hitközségből kilépett tagok Szlovenszkóban is kötelesek adót fizetni öt éven át Magyar törvény alapján intézkedett a Csehszlovák Közigazgatási Biróság

Most döntött a csehszlovák legfelsőbb közigazgatási bíróság abban az érdekes ügyben, mely az ungvári orthodox zsidó hitközség és egyes kilépett tagjai között a kultuszadó fizetése körül felmerült.

1935-ben, amikor az ungvári orthodox zsidó hitközség bevezette a gabella rendszerű kultuszadó fizetését és így a hitközségi adók erősen megnövekedtek, az egyház hithű tagjai közül számosan jelentették be az orthodox egyházközségből való kilépésüket. A kilépésekkel kapcsolatban az orthodox hitközség arra az álláspontra helyezkedett, hogy a tagok kilépési nyilatkozatainak esetleges tudomásulvétele mellett is

a kilépő tagok kötelesek az idevonatkozó törvény értelmében, a kilépéstől számított öt éven keresztül kultuszadójukat megfizetni.

Az orthodox hitközség kivetéseit számosan megfélembzték. A felebbezéseket az ungvári főjegyzői hivatal kedvezően intézte el, a hitközség tiszteletesi kivetéseit megsemmisítette és indokolásában utalt arra, hogy a kilépett tagok nem tekinthetők többé a hitközség tagjainak és így adót fizetni nem kötelesek. Az orthodox hitközség felebbezése folytán az ungvári Országos Hiva-

tal elé került az ügy, mely a főjegyzői hivatal döntését megváltoztatta, a kilépett tagok felebbezéseit elutasította és elismerte az egyházközség jogát

arra vonatkozólag, hogy a kilépett tagokra a volt magyar kultuszminisztérium 1888-ban 1191. sz. alatt közrebocsájtott rendeletének értelmében a kilépéstől számított 5 éven keresztül az összes egyházi adókat érvényesen kivethesse és behajthassa. Megállapította az Országos Hivatal, hogy a kilépett tagok

csak az egyházközségből való kilépésüket jelentették be és nem a vallásból való kilépésüket

és ezért nem vonatkoztatható rájuk az 1925. évi 96-os számú törvény hatodik paragrafusa, mivel más egy-

KAMARA MOZGÓ

Kun Magda és Gyergyai István

egyetlen magyar filmje

Családi pótlék

MAGYAR ÉS FOX HIRADÓ

Előadások kezdete: hétköznap 7, 8, 9, 10
szombat, vásár- és ünnepnap 4, 6, 8, 10

ház kötelékébe nem léptek át és ilyen körülmények között az egyházi adókra vonatkozólag egyedül a rituális döntőbíráóság illetékessége áll fenn. E részben a közigazgatási hivatal semmiképen sem illetékes.

Az Országos Hivatalnak döntése ellen a legfelsőbb közigazgatási bírósághoz éltek panasszal, de a közigazgatási bíróság az összes panaszokat elutasította és

az Országos Hivatal döntését teljes egészében jóváhagyta.

A legfelsőbb közigazgatási bíróság hosszas indokolást fűz a fenti döntéséhez és többek között megállapítja a következőket:

Az Országos Hivatal döntésében megállapította, hogy a jelen esetben adóról van szó, melyet az orthodox egyházközség, mint autonóm egyházi testület vetett ki tagjaira, mely kivetéseket a közigazgatási hivatalnak nem áll módjában felülvizsgálnia és így az Országos Hivatal eme döntését a legfelsőbb közigazgatási bíróság sem kezelheti másképen, mint egy közigazgatási aktust, melylyel az Országos Hivatal illetéktelenség okából semmisítette meg az elsőfoku közigazgatási hatóságnak döntését, vagyis a legfelsőbb közigazgatási bíróságnak magáévá kellett tennie az Országos Hivatalnak azan helyes jogi álláspontját, hogy

az ungvári főjegyzői hivatal nem volt illetékes dönteni a kérdésben.

Ami pedig a panaszosoknak azt a kifogását illeti, hogy az egyházközségből kiléptek és így nem lévén többé tagjai a hitközségnek, nem is lehet rájuk adót kivetni, a legfelsőbb közigazgatási bíróság hivatkozik az érvényes törvényes intézkedésekre, melyek előírást tartalmaznak oly irányban, hogy az egyházközségből kilépő tagok, amennyiben a vallásból való kilépésüket nem jellentették be és esetleg más vallásba át nem

léptek, kötelesek az összes egyházi adókat, a kilépésüktől számított öt éven keresztül megfizetni.

Csütörtökön lesz a Dohány-utcai templom Zsoltárestje. Rendkívül művészi élménynek ígérkezik a Dohány-utcai templom Zsoltárestje, amely csütörtökön, e hó 16-án este fél 9 órakor lesz és amelynek jövedelme a küzködő szegény diákok segítésére van szánva. Száztágu énekkar Zoltán Irén és Lendvai Andor operaénekesek magánszólamaival, Wehner Géza tanár kíséretével és Káldi László karnagy vezényletével zeneirodalmi érdekességű zsoltárokat fog előadni, amelyek Budapesten most kerülnek először bemutatásra s amelyek művészen illusztrálják, hogy a zsoltárköltő Dávid király versei miként ihlették meg a legkülönbözőbb korok komponistáit. A zsoltárok magyar szövegét Gál Gyula, a Nemzeti Színház örökös tagja fogja előadni s az ő művészi interpretálását követi az egyes zsoltárok énekelőadása. A sort a XVI. századbeli Rossi nyitja meg, ki uttörő instrumentális művei és madrigáljai mellett a héber szövegű liturgikus kórusművek egész sorát alkotta, Ezt követi Heinrich Schütznek, a német zene XVII. századbeli első nagymesterének zsoltára. Az újabb korba Schubert 92. zsoltára vezet át. E műnek különös érdekessége, hogy a wieni zsidó templom felavatására készült eredeti héber szövegre. A legújabb kor zeneszerzőinek sorát a liturgikus zene egyik legkiemelkedőbb mestere, Nowakowsky nyitja meg, ezt követik a modern francia zene vezérének, Darius Milhand-nak és Kelen Hugónak, az új magyar muzsika prominensének művei. De nemcsak műsoránál, hanem közreműködőinél fogva is bemutató est lesz ez a hangverseny. Ugy a Zsoltárest műsora, mint az estén bemutatkozó énekkar, amelyet Káldi László karnagy szervezett a P. I. H. ifjúsági csoportjaiból méltán keltethetnek figyelmet a közönség legszélesebb rétegeiben, ezért fokozódik az érdeklődés a jegyek iránt, melyek 50 fil.-től 5 P.-ig a hitközség székházában és a templomkörzetek irodáiban kaphatók s tekintettel erre a nagy érdeklődésre, mielőbb kiváltandók.

Fejér Lajos gyásza. Fejér Lajos műépítész, kormányfőtanácsos, a pesti orthodoxia egyik kimagasló alakja, a Sasz Chevera elnökének leánya, dr. Szold Endréné meghalt. Őszintén részt veszünk Fejér Lajos mély gyászában. — Ősrégi szokás a zsidóknál, hogy az elhunytak lelki üdvéért Mischnajeszt tanulnak, enyhülést és vigaszt Zsoltárok mondásában keresnek. Tragikus eseteknél, szomorú csapásoknál csak a Zsoltárok adhatnak lassú gyógyulást. Fejér Lajos mély vallásosságában bizonyára sűrűn mondja el a CXXX Zsoltárt.

„Börtönnapló”

Most jelent meg nagyon szép kiadásu könyvalakban *Klár Zoltán* széles rétegekben már eddig is ismert «*Börtönnapló*» című könyve.

Minden sora visszatükrözteti az író különös egyéniségének, érdekes emberi figurájának ismert sajátos vonásait. Klár Zoltán Budapest társadalmi, szociális és politikai életének egyik markáns alakja, akiben szünet nélkül belső motorikus erő működik, mely főként a szegények,

a nélkülözők, az elnyomottak és elesettek érdekében dolgozik. Mostani könyve a börtönlakók életével foglalkozik. Érdekes olvasmány az utolsó sorig és a börtönügyek reformjánál felhasználható sok fontos megfigyelést is tartalmaz és méltó a szakemberek figyelmére is.

Az értékes könyv fordító után kiált, mert külföldön, különösen Amerikában sok szakértője van a börtönügynek, akik a könyv adatait nagyon tudnák értékelni.

Gál Imre: A polgár a viharban

A vihar: a magyarországi kommün. A polgár pedig? Nos, a polgár — te vagy, én vagyok, mi vagyunk, sőt *ők* is. *Űk*, akik mikor Gál Imre naplóregényének folytatásai az *Esti Kurir*ban megjelentek, azonnal koncentrikus támadásba kezdtek és izléstelen, rosszindulatú ellenregény-folytatásokkal akarták a „polgár”-ra zsidó „faji” jelleget ráaggatni. Kisütötték, — nem is először — hogy a polgár zsidót jelent, hogy a kommünt a zsidók csinálták, csak azért, hogy elősegítsék a „Cion bölcsei” jegyzőkönyvében bejósolt „zsidó világoralmat”. Gál Imre, a kortárs és polgár, aki riporter és Isten kegyelméből író, egészen más képet ad a nagy viharról, amely a szarmata steppékről elindulva a Pireneusokig tombolt át Európán. A kortárs, a polgár, a riporter írta ezt az első sorától az utolsóig érdekesítő könyvet, az író letompított, apró, finom mondatokkal szerepel csupán, mint valami halk hegedűszó az ézengésben.

Emberi dokumentum, forrásmunka és egy darab történelem Gál Imre

könyve, megcáfolhatatlan válasz igazságtalanul vádoló jelszavakra, amelyek most egy új kataklizmát készítenek elő. Minden és mindenki benn van ebben a könyvben. Gál Imre nem kendőzi, nem szépíti az eseményeket: a kortárs naplója ez, amely azonban okmányhitelességű és hiven érzékelteni fogja a történeteket akkor is, amikor a kortárs már a „nagy idők tanujává” vénült. A polgárról szól ez a könyv, a polgárról, akinek nem volt pénze és mersze, hogy külföldre meneküljön, aki nem volt „különítményes”, nem volt Lenin-fiú, aki nem vert és nem akasztott, hanem akit vertek és akasztottak, aki bódultan, fejét veszítve reménytelenül hányódott a világban, és azt sem tudta, mi történik vele. A vörös vihar kezdetét is, végét is egy-egy pofon inaugurálja Gál Imre könyvében. A polgár az, aki a pofonokat kapja. Vöröstől és fehértől egyaránt. Csak azért, mert polgár és mert vihar volt...

Gál Imre könyvét el kell olvasni!

Gy. L.

OLVASOM...

NEM OLVASOM...

Olvasom

Pikler Gyula egyetemi tanár elhunyt. A történelmi materializmus hive és hirdetője volt. Egy antiszemita lap megemlíti ebből az alkalomból, hogy milyen romboló hatással volt az ifjuságra és hogy ő volt az első „izr. vallásu egyetemi professzor Magyarországon”. Ennek a körülménynek a megemlézése nyilván tendenciózus. Azt akarja mondani: nézzétek, így néznek ki azok a zsidó egyetemi professzorok. Az igazság azonban nem ez. Az első zsidó, aki Magyarországon megkapta a nyilvános rendes egyetemi tanár címet: Goldziher Ignác volt. Utána rendes egyet. tanárnak kinevezték Marcali Henriket. A biológiai tanszéken Hári professzor működött. Ezekről igazán nem lehet mondani, hogy destruktívak volnának. Felémlelhetnők a most olyan kegyben álló Angyal Dávidot, aki kikeresztelkedett zsidó, akárcsak az elhunyt Pikler tanár, akiért mostan felelőssé szeretné tenni az antiszemita lap a zsidóságot.

Olvasom

Przibrám professzor transzplantációs intézetében — a lapok jelentése szerint — fejátültetéssel is foglalkoznak. Az egyik állat fejét igyekeznek

a másíknak törzsébe átültetni. Az eredmények állítólag fényesek. Felekezeti életünkben ez már nem is kérdés. Már igen sokan gondolkodnak a más fejével, igen kitűnő eredménnyel.

Olvasom

A „Magyar Szemle” legutóbbi számában Bangha Béla jezsuita szerzetes ismét fejtegeti a katolikus-református uniót. Egy zsidó olvasónak olybá tűnik fel, mint hogyha cikket olvasna arról, hogy miképpen egyesülhet az orthodoxia a neológiával. Tudvalevő, hogy ebben a tekintetben a felelet csak az lehet: Erről lehet szép szavakat hangoztatni, de a lényeg mégis csak az, hogy az orthodox-neolog unió meglesz, ha a zsidók mind orthodoxokká lesznek. A katolikus református unió meglesz, ha a reformátusok mind katolikusokká lesznek. Azaz: sohasem. A reformátusok részéről dogmatikai akadályok vannak, amelyeket esetleg lehetne leküzdöni, de a zsidóság szempontjából kényelmi szempontok dominálnak, már pedig a kényelmét senki nem akarja feláldozni. Minden neolog igazhitű orthodox, csak ne kívánják tőle, hogy ezt az igazhitűséget kényelmének feláldozása árán bizonyítsa be. — Egyébiránt örülünk, hogy most már más módon keresik a katho-

likus-reformáíus uniót, nem pedig az utóbbi két évtized közös alapján: „Üsd a zsidót!”

Olvasom

Ottó megvette a volt Orczy-ház ama telekrészén épült palotát, ahol azelőtt az első pesti zsidótemplom volt, az ugynevezett Orczy-templom. Mindenesetre örvendetes, hogy a királyi család már rendelkezik összegek felett. Egyébként a vétel jelképes cselekedet, hogy bizalommal van saját sorsa iránt és bizik Magyarország és a főváros jövőjében.

Mintegy 2500 év előtt, mikor a keleti Timur Lenk, Nebukadnecár, Babylon királya seregei elpusztították Assziriát, Egyiptomot és Judea városait és ostromzár alá vették Jeruzsálemet, Jeremiás próféta földet vásárolt Anatóliában nagy nyilvánosság előtt és ezzel hirdette, hogy bizik a sors jobbrafordulásában.

Olvasom

Matyasovszky-Lates elégtételt szolgáltatott Katona Jenő szerkesztőnek és megállapítja, hogy ennek semmiféle őse nem volt zsidó. A Katona-ügy tehát rendben van. Most csak az a kérdés, hogy jön a Matyasovszky-hoz a „Lates” név, amely tudvalevőleg kimondott olaszországi zsidó név. Lates-ek már a XIII. századtól kezdve a pápai udvar orvosai voltak és egy Dante Lates nevű tudós és szerkesztő még az olasz cionizmusnak is egyik vezére.

Olvasom

A költő József Attila tragikus öngyilkossága megrendítette az irodalmi köröket és azt a magyar litterátus olvasó közönséget, mely ismerte és értékelte az elhunyt irodalmi munkásságát. Barátai, akik ismer-

ték a költő kiváló emberi tulajdonságait, megdöbbenéssel fogadták a szomorú hírt. Elveihez hű, szent ember volt. Élhetett volna uri kényelemben, sütkérezhetett volna az elismerés és a dicsőség melegebb zónáiban, de ő ragaszkodott elveihez és választotta a szegénység és nélkülözés száraz kenyerét.

Akik nem ismerik családi viszonyait, azoknak elmondjuk. A partéből kitűnik, hogy József Attila néhai dr. Makai Ödön hódmezővásárhelyi ügyvédnek sógora volt, de ő sohasem volt zsidó, kereszténynek született

Olvasom

Az Aquinoi Szent Tamás Társaságban a megismerésről érdekes előadást tartott Székely domonkosrendi szerzetes. Fejlegése úgy hat a héber könyvekben járatos emberre, mintha egy darabot olvasna Maimuni-nak vagy egyik epigonjának műveiből. Bizonyítéka ez annak, hogy Aquinoi Szent Tamásra hatott Gabirol, Maimuni és talán egyéb középkori filozófus is. Mindenesetre érdekes, hogy milyen új csiszolásban szólnak hozzánk pl. a megismerésről, a megismertről és a megismerőről szóló középkori filozófizmák. Nem is tudom,

TIVOLI FILMSZÍNHÁZ

TELEFON 123-649

VI NAGYMEZŐ U. 8

December 9-től december 15-ig

120-as tempó

Vígjáték

Pluhár István magyar konferanszával

Ezer Isten országa

Tánc, szerelem, izgalom, exotikum

Világhiradó

Folyt. előadások kezdete; köznap 2, 4, 1/2, 6, 8, 10, vásár- és ünnepnap 1/2, 2, 4, 1/2, 6, 8, 10. Első előadás mérsékelt helyárakkal. Jegyelövétel egy órával az előadás megkezdése előtt, vasárnap d. e. 10, ünnepnap d. e. 11 órától

Vasárnap d. e. 11: FILMMATINÉ

hogy tulajdonképpen miért nem alapítanak nálunk a rabbik Maimuni-Kört, hogy az ő nagy művének egyes fejtegetéseit terjesszék és megismertessék. Hisz tudvalevő, hogy nálunk (modern rabbikörökben is) inkább beszélnek és írnak Maimuniról, mintsem hogy gondolatainak mélységéig hatolnának és fejtegetései eszmekörében élnének.

Nem olvasom

Egy hirlapíró barátom kérdezte tőlem, mi az a kal-vachomer? A helyett, hogy megmagyaráztam volna, mi az a könnyebbről a súlyosabbra való következtetés, azt mondtam neki: A képviselőházban Vázsonyi János hivatkozott Kossuthra és Deákra. Erre közbeszóltak a jobboldalról: „Elévült!” No most: ha Kossuth és Deák elévült, akkor — ezen egész elgondolás — biztos a zsidóság emancipációja annál inkább elévült. Hát ez a kértözött kal-vachomer.

Nem olvasom

Goldziher Ignác professzorról, a pesti izr. hitközség volt főtitkáráról sok jóízű anekdóta kering. Az egyik többek között a következő: Orthodox szomszédja megkérdezte, miért kezdik nyáron a dohány-utcai templomban az Istentiszteletet olyan korán, hogy már végeznek is, amikor az orthodoxok mégcsak mennek templomba, Azt felelte erre: „Mi, neológok szeretünk, hogy minél előbb megkezdhesük a szombatszégést.” — Nos, ennek az anekdótának lényes cáfolatát olvashattuk két héttel ezelőtt. Az újságokban közöltek szerint az orthodox templomban szombat kimenetele délután 4.40-kor, a neológoknál 4.45-kor, Mi történt tehát? Az orthodoxok már vígan pipáztak, a szegény neológok pedig lesték szombat kimenetelét.

Dr. Szold Endre úgy a maga, mint leánykája, Veronka, rokonai és barátai nevében is fájdalmas szívvel jelenti, hogy imádott felesége

dr. Szold Endréné

szül. Fejér Elzi

élete virágában, november hó 30-án, rövid szenvedés után visszaadta nemes és szép lelkét a Teremtőjének.

Temetése december 2-án délután fél 2 órakor volt a rákoskeresztúri izr. temetőben

Fejér Lajos és neje Deutsch Berta szülei, Szold Lajos és neje Bergler Hermin apósa, anyósa, özv. Weisz Jakabné nagynyja, Steiner Sándorné Fejér Klári, Fejér János testvérei, Steiner Sándor, dr. Szold Ferenc sógorai, özv. Dános Lászlóné, özv. dr. Kaba Imréné, dr. Krausz Béla és neje Deutsch Lenke, Dános Ármin és neje Schlesinger Rózsi, Fejér Géza nagynénje, nagybátyjai, rokonai és barátai

Nyugodjék békében!

Budapest, 1937. december

Olvasom

Egy napilap érdekes interjút közöl egy pesti rendőrrel, aki háromemeletes háznak a tulajdonosa. Ha rendelkezési jogom volna, akkor bizony nyugdíjaznám; kell az állás azoknak, akiknek még ágyra sem jut. De épp úgy nyugdíjaztatnám a sameszt, a kántort, a felekezeti tisztviselőt, akinek háza annyit jövedelmez, hogy felér a fizetésével. Vannak ilyenek? Vannak. Örülni kellene, hogy vannak, de csak normális időkben, amikor a dolgozó embereknek jut a falat kenyér.

Olvasom

Babay József legujabb tárcáját, melynek utolsó sorait alább közöljük. Amit ő a Rókus-kápolna reggeli miséjén megfigyelt, az nálunk is ugyan van. Sok szegény ember csak azért keresi fel a zsinagógát, mert ott melegedni lehet. Sőt ezt a Goldmark-teremben is látjuk, ahol sok öreg néni csak azért alussza át professzor Löwinger mélyen szántó fejtegetéseit, mert a teremben jó meleg van. Egyébként Babay írja:

«Nem tudtam kimenni a kicsi, süppedt Rókus-kápolnából. Néztam a bemenekült asszonyt. Figyeltem a feje álombeli ringását, ahogy mellére csuklott, ahogy reflexszerűen felemelkedett, néztam ölébe hullott, vörös és hideg kezét.

Állt a mise, énekeltek az orgonasípok. Omlott a tömjén és csillogott az olajfesték a freskók arculatán.

A kis cókók is aludt. Nem csoda. Ő is künn töltötte az egész éjszakát. És most már hideg van. Erős „talajmenti“ fagy. A világ szívében is tél van, a sorsunk is decemberi. Gondoltam, egy párnát kellene hoznom hazulról, hogy a szegény alvó háta mögé tegyem. De hiszen aludt ő jól, mélyen és békén, lehellektől melegített levegőben, ájtatos zene mélyítette álmát, arca nyugodt volt és boldog s homlokán játszott a csillárról áradó fény, szeliden és mit se tudva arról, hogy ilyen a világ.

Arra gondoltam, e reggel hőse nem a kivert, szállástalan, kisbugyros asszony és cókókja.

E reggel hőse a templom.

Az Istennek háza.

Gyilkosok menedéke.

Koldusok orgonás ágya. Ágy, amelyben elpihenhet a sorsból kivert ember.

És „jóéjszakát“ köszönve hangtalanul az alvónak, mentem.

Igen — „boldogok a magános percek“, dalolta Heine — és engesztelők“.

Nem olvasom

«Azt hiszitek-e, hogy minden olaj alkalmas a szent mécs táplálására? Nem ugyan! Csak az, amely el van látva a főpapi pecséttel.» Ezt mondotta dr. Fischer Benjamin rabbi ur a Rombach-utcai templomban péntek esti beszédében, miközben erélyesen ütögette a szószéket és gesztikulált a jelen volt — Eppler Sándor főtitkár felé. Mit jelent ez az erély? Talán vétót az ellen, hogy a Rombach-templomba importálják más rabbi tudományának olaját?

Olvasom

a „Korunk Szavá“-ban, ebben a magas nivóju, aktiv katolikus orgánumban Gerő Károlynak, Torontál-roszi község volt jegyzőjének dicséretét. Ez a jegyző zseniális szervező erővel ebből az elhagyatott kis Torontál-rosziból mintaközséget teremtett. A termény- és állatértékesítés új módjaival jómóduvá tette a község népét. Teremtett gazdaköröket. Hatásos módon rákényszerítette a körülvevő uradalmat, hogy a falu elhagyott népét támogassa. A napszám-bérek emeltette. Egyszóval hasznos munkát végzett. Per Viktor írta meg ezt a visszaemlékezést Gerő Károlyról a „Korunk Szavá“-ban. S többek közt dicsérő cikkében ezt írja:

„A jegyző sohasem antiszemita-kodott, de néhány év alatt, ahogy a nép gazdaságilag és kulturában erősödött, minden zsidó kiköltözött a faluból!“

Ime a magasabb emberszeretet, amely kiemeli, hogy Gerő Károly jegyző nem volt antiszemita (?), de úgy működött, hogy minden zsidó kiköltözött a faluból. Kitűnő megállapítás ez, ugy-e? Mégis csak szép így tönkretenni a zsidót, hogy éhenhalásra kényszerítjük. Hogy otthonából száműzzük. Hogy földönfutóvá tesszük, semhogy agyonverjük, mint valahol Lengyel- vagy Oroszországban. Ugyebár ez a valódi szeretet. Hasonlatos a híres, nevezetes Egánhoz, akit rutén földre kormánybiztos-

nak küldött ki valamikor Darányi Ignác. A híres antiszemita vezér úgy működött, hogy az ott lakó zsidókat koldusokká tette. Egy alkalommal Mármaroszigeten betért egy zsidó vendéglőshöz. Szóbaállott vele. Azt mondta a vendéglősnek:

— Higyje el, Goldstein ur, én nem vagyok antiszemita. Én nem gyűlölöm a zsidót. Én nem bántom őket.

Erre Goldstein így válaszolt:

— Igaza van a méltóságos urnak. Maga nem veret agyon bennünket fejszével. Csak úgy cselekszik, mint én ezzel a hallal, ni.

S ezzel belenyult egy vízzel telt sajtárba s kivett onnan egy halat.

— Ez a hal is ime itt tátong, el fog pusztulni, mert kivettem a vízből. Ön sem üt agyon minket gyilkoló, szuró szerszámmal, de egyszerűen éhenhalásra készítet, mert elveszi tőlünk megélhetési forrásainkat. Ennyire szeret maga bennünket.

Körülbelül hasonlóan válaszolhatunk mi is a „Korunk Szava” megállapítására.

Schocken-Verlag decemberi könyvujdonságai

A berlini Schocken-Verlag decemberi könyvujdonságai közül talán a legérdekesebb Franz Rosenzweig: Kleinere Schriften c. könyve. Rosenzweig magasan szárnyaló elme, aki fölényes eszmei magasságokban él és mégis vissza-visszatér a mindennapi élet egyszerű kérdéseire. Ő a kis eseményekben is meglátja a nagyot, az örök emberit, ami oly közel rokon az örök istenivel. A kötetben egyébként három előadása is megjelent, valamint eddig még nyilvánosságra nem került levelek, amelyek mint érdekes documentum humanumok világitanak bele az író életébe. Mendele Mocher Szarim: Die Fahrten Binjamins des Dritten című elbeszélése a kisvárosi orosz zsidók szomorúan humoros életét rajzolja mesteri kézzel.

Gy. L.

Bauer Viktort, a gyümölcskereskedők elnökét vasárnap temették el a rákoskereszturi zsidó temetőben nagy részvét mellett. Dr. *Schwarcz Benjámint* rabbi nagyhatású beszéde után *vitész Mándoky* táboriges fejezte ki a TESZ nevében háláját és köszönetét a megboldogult önzetlen és becsületes munkájáért.

Nyugalomba vonult Fuchs Vilmos, a szegedi iskola igazgatója. A szegedi zsidó hitközség vezetősége ünnepség keretében bucsuztatta el december 5-én a zsidó iskola negyven éven át volt érdemes vezetőjét: Fuchs Vilmost, aki egyben a szegedi Chewra agilis főtitkára is. A nyugalomba vonuló igazgató negyven évi pedagógiai működése alatt egész generációkat nevelt fel és az ifjúságba beléplántálta azt a lelkes, törhetetlen zsidó érzést, amely sajátja. A bucsuztató ünnepségen dr. Biedl Samu méltatta a távozó Fuchs Vilmos érdemeit, majd Kiss Károly tanfelügyelő adta át a kultuszminiszter elismerő oklevelét. Fuchs Vilmos meghatottan köszönte meg a megnyilvánuló elismerést és kijelentette, hogy továbbra is a régi akarattal és lelkesedéssel szolgálja a magyar zsidóság ügyét. Fuchs Vilmos, néhai Fuchs Mór, hirneves nagyváradi főrabbi unokaöccse, akit sokoldalú képzettsége mellett a konzervatív vallásos szellem hat át. A Szombat szeretettel kíván továbbra is minden jót a nyugalomba vonuló érdemes férfinak.

120 as tempó, ragyogó vigjáték és a nagyszerű kísérő műsor a Tivoliban (Nagymező utca 8) - Anyák és fiúk (Harc a gyermekért) c film, valamint a fényes kísérő műsor az Odeonban (Rottenbiller u. 37b)

Pályázat

A Zsidó Gimnázium Barátainak Egyesülete választmányának egy tagja 100 (egyszáz) pengő pályadíjat tűz ki a következő kérdésre: Milyen módszerrel érhető el leginkább: 1) Hogy a fiatal nemzedek hitében megerősödjék; 2) Hogy hagyományainkhoz és szertartásainkhoz mindvégig ragaszkodjunk; 3) Hogy vallásunk lelkes apostolává váljunk.

A pályázat jelígis! Beadás határideje: 1938. május 19. Lagbeaumer napja. Beadás helye: A Zsidó Gimnázium Barátainak Egyesülete. (XIV., Szent Domonkos u. 8)

A „MIKÉFE“ chanukai ünnepélye. A nyolcadik gyertya gyújtásánál tartotta meg a Mikéfe Herminauti templomában chanukai ünnepélyét, mely a téli felruházással és a most felszabadult ifjak elbocsátásával volt kapcsolatban. A Makabeusok emlékünnepeinek jelentőségét dr. Hevesi Simon vezető főrabbi méltatta a hallgatóság lelkét megragadó szép beszédében. Utána dr. Stein Emil, az egyesület közszeretben álló elnöke intézett bucsubeszédet a most felszabadult 26 iparos és kertész ifjuhoz, lelkükre kötve a hazához és vallásukhoz való rendíthetetlen hűséget. A kiválóbbak megjutalmazása, az oklevelek és imakönyvek kiosztása után Braun László felszabadult növendék szép beszédben köszönte meg — társai nevében is — az egyesület 3 éves gondoskodását. A Hymnus fejezte be az ünnepély eme részét, mely után hangverseny volt. A műsoron a Pesti Izr. Hitközség ifjusági csoportjainak énekkara több számmal szerepelt és Tordai Judit előadóművésznő zsoltárok és bibliai részletek előadásával. Az ünnepély után a vezetőség gazdag uzsonnában részesítette a 2 intézmény 150 növendékét. Ugy az ünnepély, mint az uzsonna előkészítésében nagyszerű áldozatkészséggel Dános Lászlóné, hölgybizottság páratlanul agilis elnökasszonya ténykedett, melyben segítségére volt a hölgybizottság több tagja is.

A Pesti Izr. Hitközség Nagyfuvarosuccai templomkörzete december 1-én vacsorát rendezett a Goldmark-teremben, amelyen a körzet tagjai közül több mint háromszázan jelentek meg és nagy számban voltak jelen a testvérkörzetek és a Magyar Zsidók Egyesületének tagjai is. Szegő Sándor, a templomkörzet elnöke meleg szavakkal üdvözölte a megjelenteket és hangsúlyozta a hittestvérek ragaszkodását Stern Samuhoz, annak a reményének adva kifejezést, hogy a hitközség elnöke és előjárósága mielőbb valóra fogja váltani Józsefváros zsidóságának régi vágyát, az új templom felépítését. Stern Samu elnök a jelenvoltak tüntető tapsai között köszönte meg az üdvözlő szavakat és a maga részéről is hangoztatta, hogy a józsefvárosi templom mielőbbi felépítésére a teljes készség megvan, de a megfelelő telek megszerzése még formális elintézésre vár. Általános érdeklődés között számolt be a felekezeti és a hitközség aktuális ügyeiről, biztosítva a hallgatóságot, hogy úgy ő, mint a hitközség előjárósága mindenkor és mindenütt igyekeznek mindent elkövetni a hitközség és a hitfelek érdekében. Wechsler Miklósné a Józsefvárosi Nőegylet nevében szólalt fel és bejelentette, hogy az asszonyok is ki akarják

venni részüket a zsidó közösség munkájából. Dr. Burger Dénes mondott ezután nagy tetszéssel fogadott beszédet, melyben köszönőtet fejezte ki Stern Samunak az ifjuság felkarolásáért. Közkivánatra Nagy Andor előjáró beszélt ezután és mélyen járó, szellemes fejtegetéseivel ismételtén ragadta tapsra az est nagyszámu közönségét, végül dr. Bródy Ernő országgyűlési képviselő intézett lelkesítő szavakat a jelenvoltakhoz.

Kétezer kis gyermek chanukai megvendéglése. Chanuka délutánjain külön ünnepségeket tartott a pesti izr. hitközség a kis gyermekek számára a Goldmark-teremben és a templomkörzetekben. A Goldmark-teremben dec. 2-án tartották a chanuka estét, amelyen Mandel Lajos főkantor ahitatót keltő szép hangja csendült fel; a kis gyermekek ragyogó arccal hallgatták, amint az ezüst menorán meggyújtotta a chanukai lámpákat, utána pedig valamennyien lelkesen elénekelték a „Móauz-Cur“-t. A gyermekek ajkáról elhangzó dal után dr. Mandel Miklós rabbi meleg közvetlen szavakkal mondotta el kis hallgatóinak a chanuka történetét és jelentőségét. Egyidejűleg a templomkörzet területén is hasonló bensőséges ünnepség volt, amely után a Goldmark-teremben és a templomkörzetekben mintegy kétezer szegény kis gyermek kapott uzsonnát a pesti izr. hitközségtől és körzeteiktől. Megható szép látvány volt az a zajos öröm, mellyel a nincstelen szülőknek oly kevés szep napot látott kis gyermekei részt vettek a chanuka-ünnepségeken és az azokat követő uzsonnán.

Halálozás. Szirtes Lipót, a pesti izr. hitközség Wesselényi-uccai elemi iskolájának tanítója Budapesten ez év december 5-én elhunyt. A megboldogult csaknem harminc esztendeje példás buzgalommal és odaadással működött a pesti izr. hitközség tanterületében, előbb mint vallásoktató, majd mint elemi iskolai tanító, generációkat nevelt vallásos és hazafias szellemben. Temetése december 7-én, kedden délután ment végbe a rákoskereszturi izr. temetőben, ahol dr. Groszmann Zsigmond rabbi magasszárnyalásu beszéde után a pesti izr. előjárósága nevében dr. Dési Géza oktatásügyi előjáró méltatta mély hatást keltő meleg szavakkal a megboldogult érdemeit, a tanterület nevében pedig Ábrányi Aladár igazgató mondott megkapó bucsuztatót, majd Vázsonyi János országgyűlési képviselő bucsuztatta a megboldogultat mint a Demokrata Kör régi hűséges tagját, végül pedig Freiser László mondott utolsó Istenhozzádot a tanítványok nevében.

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Kenéz-Kurländer Ede, Budapest, VI. Gr. Zichy Jenő-utca 43
Telefon: 127-135 — Előfizetési ár: egész évre 30 P, egyszerü papíron 20 P. Postatakarékpénzt. szá. 16'60

Auer nyomda (bérnök Gerő Testvérek) VIII. Rákóczi-ut 11 — Telefon 130-940

Országos Rabbiképz - Zsidó Egyetem Könyvtára